

ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ

ΕΤΟΣ Α΄

1 ΜΑΪΟΥ 1893

ΦΥΛ. 12.

Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 19^{ΗΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1893

(συνέχ. ἰδὲ προηγ. φυλλ.)

Ἀναγκαζόμεθα νὰ διακοφῶμεν τὴν ἀφήγησιν ἡμῶν μέχρι τῆς 22.ας Ἰανουαρίου, ἥτοι μέχρι τῆς τρίτης μετὰ τὸν πρῶτον σεισμὸν ἡμέρας, τὸ μὲν διότι τὰ κατόπιν, ἐκτὸς τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἡμῶν ἀρίξεως τῆς Βασιλ. Οἰκογενείας, εὐλίγον ἐνέχουσι τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ δὲ διότι καὶ παρὰ τῶν διαφόρων ἐφημερίδων ἱκανὰ σχετικῶς ἐγράφησαν καὶ αἱ σημεριναὶ περιγὰσεις καὶ ὁ τοῦ φύλλου ἡμῶν χῶρος δὲν ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν ἐπὶ πολὺ νὰ ἐκταθῶμεν. Ἄλλως τε διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης τῶν τελευταίων καταστροφικῶν σεισμῶν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀνελάβομεν ἔργον, ὅπερ τοὐλάχιστον μετὰ ἔτος ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσωμεν, διότι, καὶ τοι πολλὰ ἐγγράφα ὑπὸ τῆς Νομαρχίας μετὰ τῶν διαφόρων ἄλλων ἀρχῶν διαμειφθέντα εὐρίσκονται εἰς χεῖράς μας καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστῆμων τούτων ἐγγράφων ἐκθέτομεν τὰ πράγματα, οὐχ ἥττον, ἕνεκα τῆς εἰσέτι ἐπικρατούσης ἀνωμάλου καταστάσεως, δὲν ἡδυνήθημεν νὰ περισυλλέξωμεν καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων δημοσίων γραφείων ἀπάσας τὰς πληροφορίας τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν περίστασιν ταύτην καὶ οὕτως ἐπεκτείνωμεν τὴν περιγραφὴν ἡμῶν, ὡς σκεπτόμεθα καὶ θέλομεν. Ὅπως δὴποτε ὁ ἱστορικὸς ὅστις ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ρίψει βλέμμα καὶ ἐπὶ τῶν γραφομένων ἡμῶν τούτων, δύναται νὰ ἔχη πλήρη τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν θέλει ἀρυσθῇ πληροφορία, ἐπὶ μόνῃς τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων στηριζομένης. Καὶ δὴ εἰσερχόμεθα εἰς τὸ περὶ ζημιῶν κεφάλαιον, ἀπαραίτητον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς περιγραφῆς τοῦ πρώτου σειμοῦ καὶ τοῦ μετ' αὐτόν, τὰ δὲ περὶ βοηθημάτων καὶ ἀνταποδοτικῶν ἀρχῶν κεφάλαια θέλομεν ἐξετάσει ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Αἱ ἐκ τῶν καταστροφικῶν σεισμῶν τῆς 19^{ης} καὶ 20^{ης} Ἰανουαρίου προξενηθεῖσαι ζημίαι βεβαίως καὶ πολλαὶ καὶ μεγάλας εἶναι. Διὰ τοῦ πρώτου τῶν σεισμῶν ἐβλάβη ἡ πόλις, διὰ τοῦ δευτέρου κυρίως ἡ ἐξοχή

Καί ἐν μὲν τῇ πόλει, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν προαγείων, ἥς αἱ οἰκοδομαὶ ἀνέρχονται εἰς τρεῖς χιλιάδας περίπου, κατὰ τὴν ἐκθεσὶν τῶν Νομομηχανικῶν κ.κ. Μεταξὺ καὶ Ἀντωνοπούλου, 300 οἰκίαι ὑπέστησαν μικρὰς ζημίας, τὸ ἐν πέμπτον τῶν λοιπῶν ἀνετράπησαν ἐκ θεμελίων, αἱ δὲ λοιπαὶ κατέστησαν ἐτοιμόρροποι, ἤτοι ζημία, κατὰ τοὺς μετρωτέρους ὑπολογισμούς, ἐπὶ περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἐν δὲ τῇ ἐξοχῇ αἱ ζημίαι δὲν ὑπελογίσθησαν, διότι αἱ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὀρισθεῖσαι Ἐπιτροπαί, ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος σεισμοῦ τῆς 5.ης Ἀπριλίου, δὲν ἠδυνήθησαν πᾶσαι νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐταῖς ἐντολήν. Ὅπως δὴποτε καὶ ἐκεῖ αἱ ζημίαι ἦσαν μεγάλαι, ἰδίως δ' ἐν τοῖς δήμοις Ναφθίων, Ψωφίδος, Μεσογαίων καὶ Ὀπιταίδων, οἵτινες σπουδαίως ἐβλάβησαν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τῆς 20.ης Ἰανουαρίου.

Ἐὰν δὲ λεπτομερέστερον ἐξετάσωμεν τὰς προξενηθείσας ζημίας βλέπομεν ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει συνοικιῶν ἡ μεγαλύτεραν ὑποσᾶσα καταστροφὴν ἦτο ἡ τοῦ Νεοχωρίου πρὸς τὸ νότιον ἄκρον τῆς πόλεως. Τὸ Νηοχώρι, τὸ ὅποιον συμπεριλαμβάνεται ἐντὸς περιφερείας σχηματιζομένης ἐκ τῶν Ναῶν Ἐπισκοπιανῆς, ἀγ. Ἀνδρέου τοῦ Ἀβούρη, ἀγ. Γεωργίου τοῦ Πετρούτσου καὶ ἀγίου Γερασίμου κατεσκευάσθη κατὰ τὸν 17.ον αἰῶνα ὑπὸ Κρητῶν, καταφυγόντων εἰς Ζάκυνθον, ἕνεκα τῆς εἰς τὴν πατρίδα των ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, συνέκειτο δὲ ἐκ μικρῶν κυρίως οἰκιῶν καὶ τινων σχετικῶς μεγάλων, ὧν μία καὶ ἡ ἱστορικὴ τοῦ Χάση. Τὸ πλεῖστον τῶν οἰκιῶν τούτων κατέρρευσαν ἐκ θεμελίων, πολλαὶ δὲ κατέστησαν ἐτοιμόρροποι ἐν αἷς καὶ ἡ τοῦ Χάση, εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἐπισκοπιανῆς ἀπόστασιν κειμένη. Μετὰ τὴν συνοικίαν ταύτην μεγάλας ὑπέστη ζημίας καὶ ἡ τῆς Ἀγίας Τριάδος πρὸς τὸ βόρειον τῆς πόλεως ἄκρον, ἐν ᾧ πλείεσαι οἰκίαι κατέπεσαν καὶ ἄλλαι ἐγένοντο ἐτοιμόρροποι, τοῦ δ' ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐνός των ὡραιότερων καὶ μεγαλύτερων τῆς νήσου, ἀνοικοδομηθέντος κατὰ σχέδιον ὅπερ ἔφερεν ἐξ Ἑνετίας ὁ λατίνος Ἐπίσκοπος καὶ πρῶτος τῆς Ζακύνθου ἱστοριογράφος Βαλτάσαρ Ρεμονδίνης, τοῦ ναοῦ τούτου κατέπεσε τὸ μέσον τῆς νοτίου πλευρᾶς ἀπὸ ἄνωθεν ἔως κάτω. Ἀλλαι συνοικίαι οὐχὶ ὀλίγον παθοῦσαι εἶναι ἡ τῶν Ταξιαρχῶν, ἡ τῆς Ἀγ. Ἀννης, ἡ τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος τοῦ Φλαμπουριάκη καὶ ἡ γραμμὴ ἀπὸ τῆς παραλίας ὅπου ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα, ἐπεκτεινομένη καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ τῶν ὑψωμάτων (Καινούριας Ρούγας) μέχρι τῆς τοποθεσίας „Βαραῖς“. Ἐκ τῆς πλευρᾶς δὲ τοῦ λόφου, ὃν διασχίζει ἡ ἀνωτέρω ὁδὸς καὶ ἀκριβῶς ἐν χιλιόμετρον μακρὰν τῆς πόλεως ἀπεσπᾶσθη μέγας λίθος κείμενος ἐτι ἐπ' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ. Ἐλαχίστας ζημίας ὑπέστη ἡ συνοικία ἀγ. Λαζάρου, τοῦθ' ὅπερ παρετηρήθη καὶ κατὰ τὸν σεισμόν τοῦ Ἀγ. Διονυσίου (1820) καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ ἡ „Πλατεῖα Ρούγα“. Αἱ πλευραὶ διαφόρων λόφων καὶ βράχων, ὡς τοῦ λόφου πλησίον εἰς τὸ Κρύο-Νερό καὶ ἀκριβῶς ἄνω τῆς ἀτμομηχανῆς τοῦ κ. Γκιούρου πολλαχθὺ κατέρρευσαν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη διεσπάρη τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ τοῦτο

ἰδίως συνέβη, εἰς ἃ μέρη τὸ ἔδαφος προῆλθεν ἐξ ἐπιχωματώσεως, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐν τῇ παραλιακῇ ὁδῷ (Strada Marina) ἀπὸ τοῦ Τελωνείου μέχρι τῆς οἰκίας Σβορώνου, ἔχθη τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν κράσπεδα ἀπεσπᾶσθησαν τῶν πεζοδρομίων αὐτῶν κατὰ ἐν ἡ δύο δακτύλους. Ἀλλὰ καὶ ἐν τερῶν ἐδάφει ἐγένετο διάρρηξις, ὡς μικρὰ τις τοιαύτη συνέβη ἐν τῇ πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Σχοναρίου τοποθεσίᾳ „Κορίθι“ καλούμενη, ὅπου κατ' ἀπρηχαιωμένην παράδοσιν ἐφυτεύθη τὸ πρῶτον ἐκ Κορίνθου ἡ (ἁ) γαφίς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16.ου αἰῶνος. Τὴν εἶδεναι ταύτην, τῆς διάρρηξεως τοῦ ἐν Κορίθι ἐδάφους, καὶ τοὶ ἐλάβομεν παρ' ἀξιοπύσου χωρικοῦ, οὗχ ἦτον λέγομεν μετ' ἐπιφυλάξεως. Ἐκ τῶν δημοσίων καταστημάτων ἐβλάβησαν πρωτίτως τὸ τῆς Εἰσαγγελίας, τὸ τῶν Δικαστηρίων, τὸ Σωφρονιστήριον, αἱ ποινικαὶ φυλακαὶ τοῦ Φρουρίου, ἡ Μοιραρχία καὶ ὁ Στρατῶν ἐλαχίστας δὲ ζημίας ἐλάβον τὸ Νομαρχ. Κατάστημα, τὸ Ἐνεχυροδανειστήριον—ὅπου καὶ τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον,—τὸ Ταμεῖον καὶ τὰ λοιπὰ, οὐδεμίαν δὲ σχεδὸν ζημίαν τὸ Δημαρχεῖον, τὸ Τηλεγραφεῖον καὶ τὸ Τελωνεῖον. Ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει ναῶν, πλὴν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος τῆς Ἀγ. Τριάδος, κατέστησαν ἐπικινδύνως ἐτοιμόρροποι ὁ τοῦ ἀγίου Στυλιανοῦ τοῦ Παμφλαγῶνος ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὁ τοῦ προφήτου Ἠλίου εἰς τὸν Πετροπόλεμον καὶ ὁ τῆς Ἀγίας Ἀννης· ἄλλοι δὲ πολλοὶ ὑπέστησαν σχετικὰς ζημίας. Ὁ γαυρὸς τοῦ κωδωνοσάσιου τοῦ Ἀγ. Διονυσίου ἐκλινε πρὸς ἀνατολάς, ὁ τοῦ ἀγίου Μάρκου καὶ τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος τοῦ Ντανούρη (ἡ τῶν Ταμπάκιδων) ἐπὶ τοῦ ὑψώματος πρὸς δυσμὰς, ὁ δὲ τῆς ἀγίας Βαρβάρας τοῦ Κρόκου εἰς τοὺς Κήπους ἔχων τὴν πρόσοψιν αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς ἐσάρφη μετὰ τοῦ γηλοβάτου αὐτοῦ πρὸς βορρᾶν. Ἀλλὰ κωδωνοσάσια, εἴτε μόνᾳ κατέπεσαν, εἴτε καὶ ἀπειλούντα πτώσιν, προϊόντος τοῦ χρόνου, κατεδαφίσθησαν, ὡς τὸ τῆς Ὑπεραγίας τῶν Χαρίτων (Santa Maria delle Grazie) οὗ ὁ τροῦλος κατεδαφίσθη τὴν 27 Ἰανουαρίου ἔ. ἐ. τὸ τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος τοῦ Φλαμπουριάκη καὶ ἄλλα τινά, ἐκ δὲ τῶν διαζωμάτων τῶν ὀζυκερῶν κωδωνοσάσιων τοῦ Ἀγ. Διονυσίου καὶ τοῦ ἀγ. Νικολάου τοῦ Μώλου ἀπεσπᾶσθησαν μεγάλοι λίθοι. Μεγάλας ζημίας ὑπέστησαν προσέτι τὸ δημοτικὸν κτίριον τοῦ Θεάτρου, μία πλευρὰ τοῦ ὁποίου ἡ πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀγίου Νικολάου τοῦ Μώλου ἐχρησίμευεν ὡς πολιτικὸς Σύλλογος „Ὁ Λομβάρδος“ ἐπίσης ἡ λέσχη „Ζάκυνθος“ αἱ μεγάλαι οἰκίαι τῶν κ.κ. Μελισσινοῦ, ἀδελ. Βούλτσου, Μερκάτη (ἄλλοτε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χαριάτη) καὶ ἄλλαι, ὡς καὶ τὸ λαμπρὸν περιβόλιον „Αὐροχαραί“ καλούμενον τοῦ ποτὲ Καίσαρος Ρώμα, ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, οὗ τινος αἱ ζημίαι ὑπερέβησαν τὰς δύο χιλιάδας δραχ. Τὸ φρούριον ὑπέστη καὶ τοῦτο ἀρκετὰς ζημίας. Μέρος τῶν πρὸς Α. καὶ Δ. ἐπάλξεον αὐτοῦ κατέπεσαν ἡ κατέστησαν ἐτοιμόρροποι, ἐπίσης δὲ κατέπεσε καὶ μικρὰ λιθινὴ σκαπία, παραπλευρῶς καὶ πρὸς Β. τοῦ σηματοτελεγράφου προσέχουσα τῶν ἐπαλξεων. Αἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ὀλίγαι οἰκίαι, αἱ ποινικαὶ φυλακαὶ καὶ ὁ μόνος ἐν ἀρχηγίᾳ διατηρούμενος νῆος τοῦ Προδρόμου

οὐσιωδῶς ἐβλάβησαν. Τὸ προάσειον Πόχαλις σχεδὸν κατεστράφη, πλείων οἰκιῶν ἐκ Ψευελίων καταρρέυσαντων καὶ ἄλλων πολλῶν μεγάλας ζημίας λαβουσῶν, ἐκ δὲ τῶν ἐν τῷ προαείῳ τούτῳ ναῶν τὴν μεγαλητέραν ζημίαν ἔλαβον ὁ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅς τις σπουδαίως ἐβλάβη καὶ κατὰ τὸν τοῦ ἁγίου Λουκᾶ (1840), ὁ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καὶ ὁ Εὐαγγελισμός. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῆς πόλεως προαείοις, ὡς ἐπὶ παραδειγματι εἰς Κήπους, Νεραντζούλες, Βασιλικόν, Ἀκρωτῆρι, πλὴν τοῦ Ἀργασίου, μεγάλαι ὑπῆρξαν αἱ ζημίαι.

Ἐπίσης μεγάλη ἐγένετο ἡ καταστροφή καὶ ἐν τῇ ἐξοχῇ. Τὸ χωρίον Κερὶ τοῦ δήμου Ναφθίων εἰς μακρὰν ἀπόστασιν κείμενον ἀπὸ τῶν πηγῶν τῆς νάφθης ὑπέστη τὴν μεγαλητέραν ζημίαν, οὐχὶ ἐκ τοῦ πρώτου σεισμοῦ τῆς 19 Ἰανουαρίου ὃν μόλις ἠσθάνθησαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν δεύτερον τῆς 20ῆς ἰδίου μηνὸς περὶ τὴν 2 π.μ. ὥραν. Τοῦ χωρίου τούτου αἱ οἰκίαι εἰς 120 περίπου ἀνερχόμεναι, ἐκτὸς ὀλίγων αἰτίνες ἐσώθησαν, αἱ λοιπαὶ ἡ κατέρρευσαν ἢ κατέστησαν ἐπικινδύνως ἐτοιμὸρρόποι. Τὴν αὐτὴν σχεδὸν ζημίαν ὑπέστησαν καὶ τὰ χωρία Ἀγαλᾶς ἐξ ἑκατὸν περίπου συγκείμενον οἰκιῶν καὶ ὁ Κοιλιωμένος ἐν ᾧ περὶ τὰς ἐξήκοντα οἰκίας ἐκρημνίσθησαν ἢ κατέστησαν ἐτοιμὸρρόποι. Τὰ λοιπὰ χωρία τοῦ αὐτοῦ δήμου, πλὴν τοῦ Λούχα, ἐν ᾧ ὀλίγαι ἐσώθησαν οἰκίαι, ἦτοι τὰ χωρία Ἅγιος Λέων, Γύρι καὶ Καμπὶ ὀλίγας σχετικῶς ζημίας ὑπέστησαν. Μεγίστην ζημίαν ἔλαβεν ἐπίσης καὶ ὁ δῆμος Ψωφίδος καὶ δὴ τὸ χωρίον Γαϊτάνι, κατὰ τὸν β'. σεισμὸν τῆς 20 Ἰανουαρίου, ἐν ᾧ 17 οἰκίαι κατέρρευσαν καὶ πλείους κατέστησαν ἐτοιμὸρρόποι, κατέπεσε δὲ καὶ ἡ κορυφή τοῦ κωδωνοσασίου τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τῆς Θεοτόκου. Σπουδαίως ἐπίσης ἐβλάβησαν τὰ χωρία τοῦ αὐτοῦ δήμου Σαρακινάδον, Βανάτον, Ἅγιος Κλήρυξ (Ἀγκερυκός), ὀλίγον δὲ τὸ Καλλιπάδον, Τσιλιβῆ, Πλάνος καὶ Χουρχουλήδι. Καὶ ἐν τῷ δήμῳ Μετογαίων αἱ ζημίαι ἦσαν οὐχὶ μικραί· οὕτω ἐν Σκουλικάδῳ, πρωτεύουσι τοῦ αὐτοῦ δήμου, ἐγένοντο μεγάλαι ζημίαι, καταπεσούσης πλέον τοῦ μέτρου τῆς κορυφῆς τοῦ ὀξυκορύφου κωδωνοσασίου τῆς Θεοτόκου Ἀναφωνητρίας, ὅπερ πρό τινων ἐτῶν εἶχε προσβληθῇ ὑπὸ κεραυνοῦ. Τὰ λοιπὰ τοῦ αὐτοῦ δήμου χωρία ἔλαβον σχετικῶς ζημίας, πλὴν τοῦ Φαγιά, ὅπερ ὀλίγον ἐβλάβη, τοῦ σεισμοῦ καταστρέψαντος κυρίως τὰ περίχωρα αὐτοῦ. Καὶ οἱ δῆμοι Ὀπιταϊδῶν, Λιθακιωτῶν, Ἀρκαδίων, Ἰτρίων καὶ Ἀρτεμεισίων ἔλαβον ἱκανὰς ζημίας. Οὕτω ἐν Μαχαϊράδῳ, πρωτεύουσι τοῦ δήμου Ὀπιταϊδῶν, ἐγένοντο ἱκαναὶ ζημίαι καταπεσόντος καὶ τοῦ δημοτ. σχολείου τῶν Ψηλέων, καταςάντος δ' ἐπικινδύνως ἐτοιμὸρρόπου τοῦ τῶν ἀρρένων. Καὶ ἐν Φιολητίῳ, χωρίῳ, τοῦ δήμου Ἀρτεμεισίων, ἐγένοντο μεγάλαι ζημίαι, καταςάντος ἐτοιμὸρρόπου καὶ τοῦ ἐκεῖ δημοτ. σχολείου τῶν ἀρρένων. Κατέρρευσεν, ἔνεκα τῶν σεισμῶν τούτων, καὶ ἡ κατὰ τὴν Δέσιν „Χαλικῆ“ τοῦ δήμου Λιθακιωτῶν λιθίνη γέφυρα καὶ πολλὰ κατολισθήσεις τῶν πλευρῶν διαφόρων πρὸς τὸ ΝΑ. μέρος τῆς νήσου βράχων ἐγένοντο, ἀποσπασθέντων πολλὰ καὶ λίθων μεγάλων. Τοιαῦται περίπου αἱ ζημίαι ἐν τῇ πόλει

καὶ τῇ ἐξοχῇ. Δυστυχῶς δὲ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καταστροφῶν ἐγένοντο καὶ τινα θύματα. Οὕτω ἐν μὲν τῇ πόλει ἐφονεύθησαν ὁ Ἀντώνιος Γεωργίου Σαλωνικός (Τσαούσης) ἐτῶν 40 καὶ ἡ Πικρασκυλῆ, Ἀνδρέου Μουζάκη ἐτῶν 65· ἐν δὲ τῷ χωρίῳ Γαϊτάνι ἡ θυγάτηρ τοῦ Εὐσταθίου Μαρίνου ἐτῶν τεσσάρων, πεσούσης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς μεγάλης γλάσρας ἐκ τοῦ κήπου τοῦ Λ. Ρώμα. Ἐτραυματίσθησαν δὲ βαρέως ὁ Βασίλειος Μουζάκης (Χειμώνας), Τιμόθεος Κλάδης, ἡ σύζυγος καὶ τὸ τέκνον του καὶ περὶ τοὺς τριακοσίους ἐτι ἐλαφρῶς ἐν τε τῇ πόλει καὶ τῇ ἐξοχῇ, ἐν οἷς ὁ Εἰσαγγελεὺς κ. Ἀχιλλεὺς Τσιμπουράκης κατὰ τὸν πόδα καὶ ὁ δικασ. κλητὴρ Νικόλ. Γρυπάρης κατὰ τὴν κεφαλὴν. Ἐπαθον δὲ πολλοὶ ἐκ φόβου, ὡς φέλομεν ἴδει ἐν τοῖς ἐπομένοις.

(ἔπεται συνέχεια)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΔΟΥ

*Leger Dante é un dovere, rilegerlo
è un bisogno, sentirlo è pressaggio di
grandezza, εἰπεν ὁ σοφὸς Θωμὰς ἁ' οὐ ς.*

Αἰσθανόμενος καὶ ἐγὼ ἀείποτε τὴν ἀνάγκην ταύτην οὐδέποτε ἀφί-
νει τὴν εὐκαιρίαν, ὡςάκις μοῦ παρουσιασθῇ ἐκδοσίς της τοῦ Δημιουργοῦ
τῆς μεγάλης κωμωδίας καὶ δὴ μετάφρασις αὐτῆς εἰς τὴν ἡμετέραν
γλῶσσαν νὰ μὴ διεξέρχωμαι αὐτήν. Ταξινομῶν πρό τινας τὰ εἰς τὴν
Δημοσίαν Βιβλιοθήκην μας κληροδοτηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιεπι-
σκόπου Ἀντωνίου Χαριάτη βιβλία, εὑρον σ' ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ μετάφρα-
σιν τοῦ Ἀδου ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μουσούρου πασᾶ, κομφοτάτην ἐκδοσιν τῶν
ἐν Λονδίῳ Williams and Norgate 1882.

Περὶ τῆς μετάφρασεως ταύτης ἐνεθυμήθην ὅτι εὐφύμως ὠμίλησεν ἡ
ἐν Τεργέστη ἐκδιδομένη Ἑλληνικὴ ἐφημερίς «Ἡμέρα» καὶ ὁ τῆς πρω-
τεύουσας τύπος.

Ἡ ἀκόρεστος ἐπιθυμία ἡ ὑπαγορευομένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἅφ' ἐ-
νός καὶ ἡ εὐμενεστάτη προδιάθεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου ἅφ' ἐτέρου
ἐκίνησαν τὴν ὀρεξίν μου τόσον, ὥστε παρέλαβον τὸ βιβλίον ὅπως τὸ
μελετήσω.

Κατὰ πόσον ἐπέτυχεν εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ ἂν πιστῶς μετέδω-
κεν εἰς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν τὰ ὑψηλά νοήματα, τὴν δύναμιν, τὴν
χάριν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἰδεῶν τοῦ κειμένου ὁ Ἑλλήν μεταφρα-
στὴς δὲν εἶπε τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ ἐξετάσωμεν, οὐδὲ σκοποῦμεν

ἄλλως τε ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ διατριβῇ νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ ἄν. ἡ γλῶσσα ἣν ἐχρήσατο ὁ μεταφραστὴς εἶνε ἡ ἀρμόζουσα πρὸς μεταφρασιν τοῦ Δάντου. Ἀγανακτοῦμεν τὸ ἐπίπονον καὶ δύσκολον τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡμεῖς δὲ μάλιστα νομίζομεν ὅτι ὁ Δάντης εἶνε εἰς τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων ποιητῶν οἵτινες δὲν μεταφράζονται. Οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων συμπυκνώνει τοιαύτην ὕλην καὶ συνάπτει τοσαύτας θεωρείας εἰς μίαν μόνην ιδέαν, μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, τέχνης καὶ ἐμπειρίας, ὡς αὐτός.

Συχνάκις εἰς ὀλίγους στίχους περιλαμβάνει ἱστορίαν, ἥτις ἤθελε χρησιμεύει, ἵνα προμνησθῇ εἰς τινὰ ἄλλον ποιητὴν ἀφθονον ὕλην μετ' ἐπεισοδίων καὶ μετὰ διαφόρων περιπλοκαυμάτων σκανδῶν. Εἶνε ἔργον ἀπὸ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς δικαιούται νὰ ἀπαλείψῃ ἢ ἀντικαταστήσῃ μίαν ἰσως λέξιν, ἄνευ κινδύνου παραμορφώσεως ἢ καταστροφῆς. Ἀλλ' ὁ μεταφραστὴς, καὶ τοι ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως του διατείνεται ὡς εἰς τὴν μετὰφρασίν του εἶνε κατὰ γε τ' ἄλλα πιστὴ, καὶ τοι ἐπιδεῖς πάντως τῆς τοῦ πρωτοτύπου καλλονῆς, αὐθαιρέτως ἐν τῇ ΚΗ. ὧδῃ, στίχῳ 31 καὶ 62 ἐξάγει ἐκ τοῦ ἐνάτου κύκλου τῆς κολάσεως τὸν Μωάμεθ καὶ τὸν Ἀλῆν, οὓς ὁ ποιητὴς ἔθεσε μετὰ τῶν σχισματάρχων καὶ σπορέων σκανδάλων, καὶ τὸν μὲν Μωάμεθ ἀντικαθιστᾷ διὰ τοῦ δυσμοῖρου Ἀρείου, τὸν δὲ Ἀλῆν διὰ τῆς ἀορίστου λέξεως, ἧ λ ο ς. (στίχος 32).

Πλὴν δυστυχῶς ὁ φιλομωαμεθανισμὸς τοῦ μεταφραστοῦ φθάνει πολὺ ἄργα διὰ τὸν ψευδοπροφήτην τοῦ Ἀλλάχ! Προτιμότερον διὰ τὸν Μωάμεθ θὰ ἦτο, ἂν τὸν ἄφινε ἐκεῖ ὅπου ἐπὶ πέντε καὶ πλέον αἰῶνας ἐβασανίσθη, παρὰ νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ συντρόφους αὐτοῦ, μετ' ὧν ἐπὶ τόσα καὶ τόσα ἔτη συνέζησε καὶ συνεμαρτύρησε..... ἄλλως τε πολὺ ἄργα ἐφρόντισε περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ σχισματάρχου Ἀρείου σφετεριζόμενος ξένα δικαιώματα.

Ἀλλ' ἵνα δικαιολογήσῃ τὸ ἐκούσιον αὐτὸ καὶ ἀσυγχώρητον παράπτωμα του ὁ ἐν Λονδίῳ ποτὲ πρέσβυς τῆς Τουρκίας καὶ Ἑλλήν μεταφραστὴς γράφει ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ ὅτι αἰχρὶν εὐσημωσύνῃς πρὸς τοὺς παμπληθεῖς μουσουλμανικοὺς λαοὺς, ὧν πολλοὶ ἐκατοντάδες μυριάδων συνδικαιῶνται εἰρηνικῶς ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει μετὰ συμπολιτῶν χριστιανῶν, ἔγνω ἥττον ἀπρὸς ἐπὶ ἀντὶ τοῦ Μωάμεθ ὅν ὁ ποιητὴς π ἄ ν τ ῇ ἄ τ ὁ π ὡ ς ὑπέβαλεν αἰσχροῖς βαράνοῖς ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν σχισματικῶν ἀντικαταστήσας Ἀρείον τὸν μέγαν Σχισματάρχην, ὅς, χριστιανὸς ὢν καὶ ἱερεὺς Πρεσβύτερος ἐπὶ πέντε μετὰ τῶν χριστιανικῶν λαῶν διὰ τοῦ κατὰ τῆς ὁμοουσίου θεότητος τοῦ Χριστοῦ δόγματος τὸ ἁλῆθινον ἐκεῖνο σχίσμα τὸ κατὰ κράτος τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἄλλ' ἐκλελειπὼς πρὸ πολλῶν ἔτη αἰώνων. Ἐξ ἐναντίας δὲ, ὁ Μωάμεθ οὐκ ἦν ἀρχηγὸς σχίσματος, ὡς μὴ

ὢν χριστιανὸς ἀλλ' ἦν νομοθέτης τῶν Ἀράβων καταργήσας τὴν παρ' αὐτοῖς πολυθεΐαν καὶ εἰσαγαγὼν τὴν λατρείαν ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Συγγνωστὸς δὲ ἂν εἴη ὁ Δάντης ὡς γράψας τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ χριστιανῶν καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης τετάρτης ἐκατονταετηρίδος, ὅτε ἤχμαζεν ἐτι ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς, οὐχὶ δὲ ἐν τῇ παρούσῃ δεκάτῃ ἐνάτῃ ἐκατονταετηρίδι τῆς ἀνεξίθρησκείας καὶ τοῦ πεφωτισμένου πολιτισμοῦ. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης παρατίθησι καὶ τὴν τοῦ σοφοῦ Γάλλου Littré λέγοντος «Dante a soustrait le célèbre Sultan Sabadin à toute peine, et l' a dignement placé à côté des sages et des grands hommes de l' antiquité Païenne (Voyez à dessus Chant IV r 129) il eût été digne de sa haute intelligence de penser semblablement de Mahomet et de ne pas nous le faire voir traité comme les vulgaires semeurs le scandale et de selisme. Ce n' est pas un schisme dont Mahomet fut auteur, c' est une religion.... Il est curieux de remarquer que l' esprit teologique du moyen âge et l' esprit imparfaitement philosophique du XVIII siècle furent également injustes envers Mahomet.»

Ἄν πάντῃ ἀτόπως ὑπέβαλεν αἰσχροῖς βαράνοῖς ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν σχισματικῶν καὶ τῶν σπορέων σκανδάλων ὁ μέγας ποιητὴς τὸν Μωάμεθ, ἡδύνατο καὶ δικαίωμα εἶχεν ὁ μεταφραστὴς νὰ ἐπιφέρῃ ἐν σημειώσεσιν τὰς παρατηρήσεις του, ὡς ἐπραξεν αὐτὸς ὁ Γαλάτης σοφὸς Littré ὃν ἐπικαλεῖται, χωρὶς νὰ παραλλάξῃ τὰ πρόσωπα καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὰ, ἀσεβῶν οὕτω ἀσυστόλως πρὸς τὸ κείμενον. Ἄλλως τε πόθεν ἐξάγει ὁ μεταφραστὴς ὅτι ὁ Δάντης ὠριμμένως κατέταξεν ὡς σχισματικὴν τὸν Μωάμεθ; Ἐν τῷ ἐνάτῳ κύκλῳ δὲν κολάζονται οἱ σχισματικοὶ μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ σπορεῖς σκανδάλων

E tutti gli altri, che tu vedi qui
Seminator di scandalo e di scisma

Fur, vivi ;

Ὁ Δάντης λοιπὸν πασιφανῶς χωρίζει τοὺς μὲν ἀπὸ τοῖς δὲ, ὁ σύνδεσμος ε συνδέει δύο διαφόρου εἶδους ἀμαρτωλοὺς. Τὰ ὅτι δὲ ὁ Μωάμεθ ἦτο σπορεὺς σκανδάλων οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀμφισβητήσῃ ἐνώπιον τῆς ἀψευδοῦς ἱστορίας.

Καὶ πῶς ἄλλως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ ἐξαπλώσας διὰ τῆς μαχαίρας τὰς ἀρχὰς του εἰς ὅλον σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀρχαίου κόσμου; Ὁ Θεραπεύσας δύο σκανδαλώδη ἔμφυτα τῶν Ἀράβων τὴν φιληδονίαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν; Ὁ ἐπιτρέπων ὅπως ἡ περιουσία τῶν νεκρῶν λαῶν γίνηται νόμιμον λάφυρον τῶν νικητῶν καὶ φονεῶνται

πάντες οἱ ἄρρενες πόλειώς τινος ἵνα αἱ γυναῖκες αὐτῶν μείνωσι πύργοι ἢ παλλακίδες τῶν στρατιωτῶν τοῦ ; Ἀλλῶς τε καὶ ἐπιφυλακτικῶς εἰρησθῶ τοῦτο, ὁ Μωάμεθ διὰ τῶν δογμάτων αὐτοῦ ἐπεδίωξε τὸ σχίσμα ὅχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑβραίων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν. Διδάχθεις τὸν χριστιανισμόν ἐν τῇ πόλει Βόσρα καὶ ἐν τινι μονῇ Νεστοριανῶν ὑπὸ μοναχοῦ τινος Σεργίου, κατ' ἄλλους δὲ Βαχέιρα ὅπως προσελκύσῃ εἰς τὰ δόγματα αὐτοῦ καὶ χριστιανούς ἐγκωμιάζει τὸν Χριστὸν ὁμιλεῖ περὶ Τριάδος καὶ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ Παράκλητου καὶ Μαρίας διαστρέφων καὶ παραμορφῶν τὰς χριστιανικὰς δοξασίας κατὰ τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Τὸ τρίτον καὶ τέταρτον κεφάλαιον τοῦ Κορανίου ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μας. *) Ὁ μεταφραστὴς ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Μωάμεθ εἰσήγαγε τὴν λατρείαν ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ παρὰ τοῖς Ἀραβί, καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν Μαχοράβα (Μέκκα) ὑπῆρχε μέγας λίθος (Βαϊθῆλ) ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῶν Ἀράβων, ἐσώζετο ὅμως πάντοτε καὶ ἡ μνήμη τῆς ἀρχαίας θρησκείας πρεσβευούσης ἕνα μόνον Θεὸν ὑποθαλαπομένη ὑπὸ τῶν παρηκώτων χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων.

Ὁ μεταφραστὴς κακίζει τὸν Δάντην ἐπὶ μισαλλοδοξίᾳ ἢ ἐκ θρησκευτικοῦ φρενιτισμοῦ ἐπηρεαζόμενον καὶ λησμονεῖ ὅτι ἐν τῇ τετάρτῃ φθῆ στίχῳ 129 μεταξὺ τῶν μεγάλων πνευμάτων συγκατατάσσει ἕτερον ὁμόθησκον τοῦ Μωάμεθ τὸν στρατάρχην Σαλαδῖνον καὶ ὅτι κολλάζει τόσους καὶ τόσους χριστιανούς καὶ δὴ Πάπας, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους.

Ὁ μεταφραστὴς λέγει ἐν τῇ σημειώσει του ὅτι χάριν εὐσχημοσύνης πρὸς τοὺς παμπληθεῖς Μουσουλμανικοὺς λαοὺς ὧν πολλὰ ἑκατοντάδες μυριάδων εἰρηνικῶς συνδιακίτωνται ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει μετὰ συμπολιτῶν χριστιανῶν ἔγγων ἥττον ἀπρεπὲς ἀντὶ τοῦ Μωάμεθ κτλ. Ἀλλ' ὅποιαν σχέσιν ἔχουν οἱ συμπολίται χριστιανοὶ οἱ εἰρηνικῶς συνδιακίμενοι μετὰ τῶν Μουσουλμάνων μὲ τὸ ἔργον τοῦ Δάντου ; Ἐὰν ὁ μεταφραστὴς καθ' ὃ πρέσβυς τῆς Τουρκίας ἐν Λονδίῳ, εἶχε λόγους νὰ μὴ ἀφήσῃ ἀπαράτητον τὴν ἐν τῷ ἐνάτῳ κύκλῳ καταδίκην τοῦ Μωάμεθ ὑπὸ τοῦ Φλωρεντινοῦ ποιητοῦ ἡδύνατο καὶ ἀξιοπροεστέρον δι' αὐτὸν θὰ ἦτο, ἐὰν ἤρκειτο εἰς μόνην τὴν ἐν τῇ σημειώσει παρατήρησίν του.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα νομίζομεν ἀρκοῦσιν ἵνα ἐπιρριφθῇ ὑπὸ τῶν ξένων καὶ δὴ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συμπολιτῶν μας ἡ μομφὴ ὅτι ἡμεῖς

*) Le Koran traduction fait sur le texte Anabe par M. Kasimirski. Ki Paris 1884.

— Gibbon Ed... Storia della decadenza e rovina dell' Impero Romano Milano 1823.

— Ἱρδὶγγος Οὐάσιγκτ. Βίος τοῦ Μωάμεθ μετὰφ. Α. Φαραὺ Ζῆκυνθος 1886.

οἱ σύ γρονοὶ τοῦ φιλολογικοῦ τούτου ἀντισυργήματος ἀφήκαμεν αὐτὸ ἀπαράτητον.

Ἰσως τινες μᾶλλον κακίσωσιν ὅτι ἀργὰ ἐφροντίσαμεν ἀλλ' ἰταλική τις παροιμία λέγει meglio tardi che mai.

Δυστυχῶς ἐκ τῶν γνωστῶν μας πέντε ἐκ τῶν νεοελληνικῶν μεταφράσεων τοῦ Ἀδου καὶ μόναι δύνανται κάπως νὰ κληθῶσιν ἐπιτυχεῖς δὲ εἶνε ἡ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας διακεκριμένου λογίου Π. Βεργῶτῃ εἰς δημῶδη καὶ ἡ τοῦ πολυμαθεστάτου ἀειμνήστου Ραγκαβῆ εἰς ἁτὴν καθαρεύουσαν.

Ὁ κ. Κ. Μουσούρος μετέφρασεν ὁλόκληρον τὸ ποίημα ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἀμαρτημάτων τῆς ἔχει καὶ τὸ μέγα ἀτύχημα ἢ μετάφρασις ὡς ἐκ τῆς γλώσσης τῆς νὰ εἶνε ἀπρόσιτος εἰς τοὺς πολλούς.

Πεποιθήμεν ὅτι οἱ μέλλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι μίαν τοιαύτην μετάφρασιν δὲν θὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὰ αὐτὰ τοῦ κ. Μουσούρου ἀμαρτήματα.

Ζῆκυνθος

Δ. ΠΑΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΥΣΤΥΧΗΣ ΔΙΑ ΠΡΩΤΗΝ ΦΟΡΑΝ

Ἡ περίστασις δὲν ἐπέτρεπεν ἀστείουσι, δὲν ἐπρόκειτο περὶ μικροῦ πράγματος, ἢ ἀπλοῦ παιγνιδίου ἐπλησίαζεν ἡ Λαμπρά! Μόλις ὀλίγαι ἡμέραι μᾶλλον ἐχάριζον αὐτῆς, καὶ τότε τί χάρα, ὅποια ἀγαλλίασι!

Ἡ καινουργία καὶ εορτασμός περιβολῇ τὴν ὁποίαν ὀλοσχερῶς κατὰ τὰ παρελθόντα Χριστοῦγεννα εἶχον στερηθῇ, καὶ τὴν ὁποίαν καθ' ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ὠκειρευμένη ἀπαστράπτουσιν καὶ προκαλοῦσαν τὰ φθονερά βλέμματα τῶν ἄλλων παιδιῶν, τὰ κόκκινα αὐγὰ καὶ τὰ κάτασπρα κουλούρια, τὰ χρήματα τὰ ὅποια ἐξαίρετικῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ μοι ἐδίδεν ὁ πατήρ μου, καὶ τὰ ὅποια θὰ ἐπαδείκνυν εἰς τοὺς ἄλλους κροτῶν ἐπὶ τῶν θυλακίων μου, οἱ ἀσπασμοὶ τοὺς ὁποίους θ' ἀντήλασσα καὶ μάλιστα μὲ τὴν μαυρομάταν γειτονοπούλαν ποῦχα ὡς τὸ μάτι, ὁ κόκκινος δὲ τὴν φωτιὰ λαιμοδέτης μου, δεδεμένος μὲ μεγάλην φιλαρέσκειαν ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς ἀγαπητῆς μου, ἢ ἐπιδείξῃς ἢ εἰς ταύτην θὰ ἔκαμνον ἐκπίζων νὰ προκαλέσω περισσότερον τὴν δι' ἐμὲ προσοχὴν τῆς, τὸ γὰρ ὑπαλλοῦν ὅπερ ὑπέσχετο ν' ἀνοίξῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὸ ὅποιον μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν ἐπότιζον καὶ ἐφύλαττον δι' ἐμαυτὸν, πάντα ταῦτα καὶ πλῆθος ἄλλων ἀποκρύφων, ἅτινα διὰ πολλὰς αἰτίας παρὰ σιωπῆς μ' ἔκαμνον νὰ ὀνειροπολῶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς νυκτός. Τὸ καλὸν ὅτι ὁ καιρὸς ὅπως δὴποτε παρέρχεται, καίτοι κατὰ πόλιν κτλ. τὸν προσδοκῶντα βραδυπορεῖ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟΝ ΔΕΛΦΩΝ

Ὁ ἥλιος ἀνατέλλων ἐσημείου εἰς τὸ μέγα τοῦ Χρόνου βί-

Ταύτην ὅμως τὴν φορὰν δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τρέξω εἰς προ-
πᾶν τῆσιν. Ἐβίβην εἰς τὴν θέσιν μου περιμένων.

Φοβερόν!!! Τὸ ἀναλογίζομαι καὶ αἰσθάνομαι τὸν τότε πόνον, καὶ τὴν
παρελθοῦσαν πικρίαν!

Αἱ χεῖρές τ' αὖ εἰς αὐτὸν πρῶτον οἱ ὀφθαλμοί μου προσέπεσαν, ἦσαν κεναί!

Δὲν ἐκράτες τίποτε!! Ἐκρέμαντο ὡς ἀπὸ πτώματος!

Ἡ φλογερὰ ἐπιθυμία μου, ἡ ματαιώσις καὶ πάλιν τῶν ἐλπίδων μου,
τὰ ὄνειρά μου, τὰ ὅποια πραγματοποιηθέντα ἦδη ἐνόμιζα, ἡ σκέψις ὅτι
τὴν λαμπρὰν δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐξέλθω τῆς οἰκίας ὡς μὴ ἔ-
χων κατὰλληλα ἐνδύματα, μ' ἔφεραν εἰς τὴν ἀκμὴν ν' ἀγανακτήσω
ἐναντίον τῆς τύχης μου νὰ παρὰ πονεθῶ εἰς τὸν πατέρα μου, νὰ
εἶπω δύο λέξεις «τὰ φορέματάς!» Δὲν ἠδυνήθη ὅμως, ἔμεινα βωβὸς καὶ
ἀλαλός. Ἡ ἐνθυμία μελαγχολία ἦν τὸ πρόσωπον ἐξέφραζεν, ἡ σκυθρωπά-
της, ἡ θλίψις, ἡ ἀπελπισία του, μ' ἀπεστόμωσαν.

Ἰδοὺ τί εἶχε συμβῇ. Ἐκείνος ὑπὸ τὸν ὅποιον ὁ πατήρ μου εἰρ-
γάζετο, εἶχεν ἀποθάνει ὅλως ἀπρυσδοκῆτως τὴν μεταξὺ Παρασκευῆς
καὶ Σαββάτου νύκτα. Ἐκεῖνος ἐφύλαττε ὅλας τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ ὥστε
ὁ θάνατός τοῦ ἐνέβαλεν εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν τὸν πατέρα μου.

Ἀπετάθη εἰς πολλοὺς, ἀλλ' ὡς συνήθως συμβαίνει, παντοῦ ἀπὴν-
τησε τὴν ἀμελείαν τὸν ἀρνησιν. Ἐξῆλθε τῆς οἰκίας πάλιν, ἀλλ' ἡ αὐτὴ
ἀποτυχία ἐπηκολούθησε. Τὸ ἑσπέρας ἐπανῆλθε μὲ ὄψιν νεκροῦ.

Δυστυχεῖς ἀμρότεροι! λαβόντες ὀλίγον ἄρτον ξηρὸν ὡς τροφὴν κατε-
κλίθημεν ἔχοντες τὴν πικρίαν τοῦ θανάτου εἰς τὴν ψυχὴν.

Καὶ ὅπως εἶναι τοσοῦτον ἰδιοτρόπος ἡ τύχη ὥστε ἀπὸ στιγμῆς εἰς
στιγμὴν δύναται νὰ μεταβληθῇ, καὶ δὲν πρέπει οὐδεὶς ποτὲ ν' ἀπελπί-
ζεται.

Ὁ ἥλιος ὠραιότερος καὶ λαμπρότερος ἡ κτινοβόλαι μετ' ἰδιαιτέρων χά-
ριν ἐπὶ τοῦ σαπφειρίου οὐρανοῦ. Ἐνεφανίσθη οὗτος ἐκ τῶν ὁρέων ἵνα κυ-
ρῇ τὴν ἑνάρξιν τῆς ἡμέρας, τῆς πλήρους χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως
ὁλοκληροῦ τῆς οἰκουμένης. Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν γλυκύτερον
καὶ ἀρμονικώτερον τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἀντηχοῦντες ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ
Κυρίου, προσεκάλουν τοὺς πιστοὺς. Ἐγὼ δὲ ἐνδεδυμένος μετ' ὀρεμάτα δυ-
νάμενα καὶ τοῦ ἰδιοτροπώτερου τῶν ὁρέξεων νὰ ικανοποιήσωσι μετέβαι-
νον εἰς τὸν γαόν.

Ἡμὴν παλὺ πλησίον δύο ἢ τρία βήματα ἀπέχον αὐτοῦ, ἐπρόκει-
πο δὲ νὰ εἰσέλθω ὅτε ἀφῆναι ἀρκετὰ δυνατὸς πυροβολισμὸς ἀναγγέ-
λων τὴν ἑνάρξιν τῆς λειτουργίας μ' ἐτρόμαξε, εἰς τροπὸν ὥστε νὰ μετα-
βάλῃ τὴν εἰκόνα!

Ἐξύπνησα! Καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκύτταξα πέριξ ἐμοῦ ἀναζη-
τῶν τὴν λαμπρότητα ἐκεῖνην ἥτις τόσον μ' ἐθελξε. Ἐψηλάφησα τὸ
σῶμά μου, ὅπως ἐθεβαιώθην, ἐκστάχθην εἰς τὸν καθρέπτην, παρετή-
τηρῃσα παντοῦ.

Ἀλλὰ φεῦ ἦτο ὄνειρον! Δὲν ἐπίστευσαν ὅμως ἀκόμη, μοὶ ἔφαινε το ὅτι ἡ
πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνάμην ἀκόμη ν' ἀντιληφθῶ, ἦτο
ὄνειρον.

Πεισθεὶς ἀνηγέρθην καὶ ἐνεδύθην τὰ σχεδὸν ρακώδη μου ἐνδύματα,
ἐπλησίασα δὲ εἰς τὸ παράθυρον ὅπως ἀναπνεύσω ὀλίγον ἀνέτως καὶ εἴ-
δον παιδίον τῆς αὐτῆς μ' ἐμὲ ἡλικίας ἐνδεδυμένον ἐκεῖνα τὰ φορέματα,
ἅτινα τὴν προηγουμένην ἡμέραν δι' ὀλίγην ὥραν μ' ἔκαμον εὐτυχῇ.

Στραφεὶς πρὸς τὰ ἔσω, διότι τὸ θέαμα ἐκεῖνο μοὶ κατεσπάρασσε τὴν
καρδίαν, εἶδον τὸν πατέρα μου παρατηροῦντα με μετὰ δακρυμένων ὀ-
φθαλμοῦς.

Ἐμαθον ἐκ τῆς ζωῆς ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι εἶναι ἀνάλογοι μετὰ τὸ άτομον
καὶ σχετικαὶ μετὰ τὰς ὁρέξεις αὐτοῦ.

Πολλάκις ἡ μικρὰ καρδιά τρέφει διακαεῖς ἐλπίδας, καὶ ἡ ἐλευθερά
φαντασία τοῦ παιδίου τ' ἀδολώτερα ὄνειρα. Ἐλπίδας αἵτινες πλησιάζουσι
τὴν πραγματικότητα, καὶ ὄνειρα σχεδὸν ἀληθῆ. Πραγματοποιήσων
τὰ ὄνειρα ταῦτα, καὶ ἡ εὐτυχία θὰ ἦναι ἀπαράβλητος. Κάμε τὸ ἐναν-
τίον, θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ πόνος ἐκεῖνος τῆς μικρᾶς καρδιάς ἔχει τὴν δύ-
ναμιν νὰ κάμῃ καὶ ἄλλους, ἐκτὸς τῶν εὐαισθητῶν, δυστυχεῖς, τοὺς γονεῖς!

Τοιαύτη καὶ ἡ ἰδική μου περίπτωσις. Τρεῖς ἐματαιώθησαν αἱ ἐλπίδες
καὶ τὰ ὄνειρά μου!

Ἦτο δὲ ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἤμην δυστυχῆς!

Εἰς τὸ ἀγεννητὸ βρέφος μου

(1081)

Δὲν ἔξερω ἂν θάβῃς γυῖός ἢ θυγατέρα— Τῆς μαμᾶς σου τὴν ἡσυχὴν γαστέρα
Ἄν καὶ λένε τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ δύο— Τὴν ἐνοίκιασες γιὰ σιδηρουργεῖο.
Ἐξέρω πῶς εἶσαι πλασματάκι ἀχρεῖο, Μειάζεις ἡφαίστειο, κάνεις ὅσα θέρειο.
Ποῦ οὔτε νύχτα ἡσυχάζεις, οὔτε μέρα. Ἄ, τὸ σεισμό, γιὰ μέ, πῆρες πατέρα

Ἐρε' ὁ σεισμός, ποῦ βέβαια θὰν τοῦ μοιάσης,

Καὶ σῶμαθε τὰς τόσας του κινήσεις,

Μὰς ἄφησε γερὰ καὶ κάτι ἀγγεῖα.

Ἐλα, ψυχὴ μου, ἔλα μὴν ἀργίσης,

Ἐσένα καρτερῶ μ' ἀδημονία.

Ὅσα μὰς μέιναν ἔλα νὰ τὰ σπᾷσης.

Ἀπρίλιος, 1893.

ΑΝΔ. ΜΑΡΤΥΖΟΚΗΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΔΕΝ ΗΡΘΕ

Σιγά, σιγά τὰ χελιδόνια
είδα πού 'φέρναν τὴ δροσιά,
είδα πὼς ἔλυων τὰ χιόνια,
κ' εἶπα—ἔα 'ρθῇ ἡ κορασιά.

Τῇ στιγμή πούφευγε τὴν εἶδα
γιὰ ξένα μέρη μακρινά,
πικρὸ χαμόγελο εἶχε ἡ Λίδα
σὰν χαιρετοῦσε τὰ βουνά.

Κάτι μοῦ 'χήτησε νὰ πάρῃ
'ς τῆς ξέναις χώραις μὴ βραδεῖά,
κ' ἐγὼ τῆς ἔδωκα γιὰ χάρι
τὴν πονεμένη μου καρδιά...

Σιγά, σιγά τὰ χελιδόνια
'φέραν τῆς 'Ανοιξῆς δροσιά,
σιγά, σιγά λυώσαν τὰ χιόνια,
ἀλλὰ....δὲν ἦρθε ἡ κορασιά!

(1891)

ΗΛ. Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΥΛΑ

Μελαχρονούλα, σὰν θωροῦν τὰ δυὸ γλυκὰ σου μάτια,
γροικῶ τὴ δόλια μου καρδιά νὰ γίνεται κομμάτια.
Δὲν ξέρω πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ, πόσο πόνει ἡ καρδιά μου
μέσα 'ς τὰ χεῖλη ξεψυχᾷ καὶ χάνεται ἡ μιλή μου.
'Ελα νὰ ζήσουμε μιὰ ζῆ, νὰ σὲ ξυπνῶ, μικρή μου,
τὸ κάθε γλυκοχάραμα μ' ἓνα θερμὸ φίλ μου.
Σ' ἀνθούς καὶ σ' ἀγιοκλήματα θὰ χτίσω τὴ φωλιά σου
καὶ μὲ βανίλια ἀνθόμυρη, θὰ πλέκω τὰ μαλλιά σου.
Σὲ ρόδινο προσκέφαλο θὰ νὰ σ' ἀποκοιμίζω
Ὅταν γελάς θὰ χαίρουμε, σὰν κλαῖς θὰ νὰ δακρύζω
Κ' ἐπάνω σ' κεφάλι σου θὰ βάλω ἓνα στεφάνι
πού ὁ χρόνος ὁ κακόβουλος ποτὲ δὲν θὰ μιανῇ.

ΠΑΝΑΓ. Δ. ΑΒΟΥΡΗΣ

ΑΓΓΕΛΙΑΤΑ

Τὴν 4. 2)βρίου ν. ἔ. 1892 ἐν Νεαπόλει ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκδόσεως τῶν ζωγραφικῶν τοῦ ἐξόχου καλλιτέχνου Bernardo Celentano, ἀποθανόντος ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του ἐν ὁδῇ τῇ δέσμῃ τῆς δημιουργίας, καὶ ἦν στιγμήν ἔδιδε νέαν ζωὴν εἰς τὴν εἰκόνα τὴν παριστάσαν τὸν ἀτυχῇ καὶ ἀθάνατον Τάσσον φρενιτιῶντα ἐν Bisaccio. Ὁ ἐκ μητρὸς νεαρώτατος ἀνεψιὸς αὐτοῦ διακεκριμένος τεχνοκρίτης κ. Pasquale Lubrano—Celentano ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καὶ ἐνώπιον τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος τοῦ πρίγκηπος Εὐμανουὴλ τῆς Σαβοΐας ἀπήγγειλεν ἐξοχὸν ἀνάγνωσμα, οὗ ἀντίτυπον μετ' ἐπιφυλλίδος καὶ εἰκονογραφικῶν εὐηρεστήθη νὰ μᾶς ἀποστείλῃ. Ἐν τῷ ἀρίστῳ τούτῳ τέρποντάτῳ καὶ ὠρελιμωτάτῳ ἀναγνώσματι ὁ κ. Lubrano μετ' ἀκριθείας καὶ ἐμβριθείας παρακολουθεῖ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ζωγραφικῆς ἐν Εὐρώπῃ. Μεθ' ὑπερφηνίας ὄντως πατριωτικῆς λέγει, ὅτι τὰ μέχρι τῆς 18.ης ἑκατονταετηρίδος καλλιτεχνικά προϊόντα ἐν Γαλλίᾳ οὐδένα χαρακτῆρα παρείχον εἰμὴ μόνον ἀπομίμησιν τινὰ τῆς γιγαντιαίας ἰταλικῆς σχολῆς τῆς παρὰ πάντων θαυμαστάσεως καὶ τοσαῦτα ἀριστουργήματα παραγαγούσης. Ἀλλὰ τῆς πτώσεως Ναπολέοντος τοῦ Α' συμπαρασυράσης καὶ τὸν κλασικισμὸν ἐν τῇ ζωγραφίᾳ, σὺν τῷ Οὐγκῷ, Λαμαρτίνῳ καὶ Μαντζόνῃ, ἀνεφάνησαν οἱ Ρωμαντικοὶ καλλιτέχναι καὶ νῦν ἐκ Γαλλίας ἀρχίζει ἡ ζωγραφικὴ κίνησις ἐν Εὐρώπῃ.

Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὁ νεαρώτατος τεχνοκρίτης ἀπαριθμεῖ τὰς εἰκόνας τοῦ Celentano, ἀναλύει τεχνικῶς τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ἀφηγεῖται τὸν βίον αὐτοῦ, τοὺς ἀγῶνάς του, τὰς εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας περιηγήσεις του τὸν ἐνθερμον ζῆλον πρὸς μελέτην καὶ ἀπομίμησιν τοῦ Καλοῦ ἐκείνου, δι' οὗ τῶν πάντοτε τὴν προσωπικότητά του ἐφάσεν εἰς τὴν τελειότητα. Ὁ Celentano ἀπεπειράθη διὰ τῆς ἀκαμάτου μελέτης τοῦ Ἀλ η θ ο υ ς, διὰ τῆς ἐρεῦνης τοῦ ἀτόμου καὶ διὰ τῆς ἰσχύος τῶν νοημάτων ν' ἀποτινάζῃ τὴν συνθηματικότητα καὶ ἡ νίκη προσεμερίσεν αὐτῷ. Καὶ γὰρ ἡ Ἰταλία ἀποδίδει τὰς δεούσας τιμὰς εἰς τὸν μάρτυρα τοῦτον τῆς τέχνης ὅτις τοσοῦτον τὴν ἐδόξε καὶ εἰς θν, ἂν ὁ θάνατος ἐφάνη ἀπηνής, ὅμως

Ciusta di gloria dispensiera è morte.

— Πλούσιον λαμπρῶς καὶ λίαν ἐκλεκτῆς ὕλης ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις τὸ β'. φύλλον τοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀρίστου περιοδικοῦ «Καλλιτεχνικῆς» τοῦ ἐκδότου δι' αὐτῆς αὐτοῦ καὶ συνεργάτης ἡμῶν κ. Ἡλίας Ἰ. Οἰκονομοπούλου, οὐδὲν ἄλλο παρὰ ἀνδραγαθίαν φειδεται δυσίας, ὅπως καταστήσῃ τὸ φύλλον αὐτὸ ὄντως μοναδικὸν ἐν Ἑλλάδι, διὰ τοῦτο ὁ ἀναγνώστης ἢ ἡ ἀναγνώστριά, εἰς εὐαὐδὲς καὶ ἀν' ἀντήκῃ κοινωνικὴν τάξιν, πάντοτε εὐρίσκει.

σι τι ἐν τῇ «Καλλιτεχνίᾳ» ὅπερ τοῖς κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον, τοὺς τέρπει, τοὺς διδάσκει. Ἡ ἐκλογή τῆς ὕλης, ἡ διακεκριμένων καλῶν συνεργασία, τὸ εὐμῆλον τῆς τιμῆς, αἱ παικτικαὶ εἰκόνες, αἵτινες κοσμοῦσι τὸ φύλλον, πάντα ταῦτα ἐκείνῃ παρέχουσιν ἐχέγγυα περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ δικαίας υποστήριξιν τοῦ φύλλου τούτου, οὗ τινος ἡ ἑλλειψὶς τοσοῦτον ἦτο ἐπαισθητὴ παρ' ἡμῖν.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ

Μά—'Ιος—ἰός = Μάϊος

Αὗται: Δημ. Κουρτσολας (καθ.) καὶ Παῦλος Παπαδάτος (τηλεγρ.)

ΑΙΝΙΓΜΑ

Ἡ λέξις μου, τρισύλλαβος οὖσα, πτηνὸν σημαίνει,
τὰ πρῶτα δύο μου ἂν κοποῦν, ἥρως εἰς τ' ἄλλα μένει.

Δ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀθήνας—Δ. Α. Στ. Ἐλάβομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Ἀναμένομεν καὶ τὸ τέλος ἀμφοτέρων, διότι κατ' ἀρχὴν, οὐδὲν δημοσιεύομεν, μὴ ἔχοντες καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ.—Σ. Παπανδρεόπουλον, Β. Καλαματιανόν. Εὐχαριστοῦμεν. Σᾶς ἐνεγράψαμεν συνδρομητάς.—Ἐνταῦθα Α. Α. Α. Ἐλάβομεν. Προσεχώ. —Δ. Β. Τὸ κατεδαφισθὲν ὥρολόγιον τῆς „Πλατείας τοῦ Ποιητοῦ“ κατεσκευάσθη τῷ 1807, ἐπὶ τῆς πρωτανείας Μαρίνου Βέργη, ἐν δὲ τῇ θέσει ἐκείνῃ πρότερον ὑπῆρχε δεύτερον κωδωνοστάσιον τοῦ παραπλευρῶς ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου.—Ρ. Σ. Ἀκατάλληλον. Χ. Π. Ἡ περὶ σεισμῶν μελέτη ἡμῶν θέλει τυπωθῇ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι μετὰ πολλῶν βελτιώσεων καὶ προσθηκῶν—Ληζούριον Η. Τ. Δὲν σᾶς ἐλησμονήσαμεν. Καί τοι πρὸ τόσων ἐτῶν ἀσχολούμεθα μελετώντες καὶ τακτοποιούντες τὰ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ, ὅμως πολλὰ ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ τῆς ὁποίας μᾶς γράφετε ὑποθέσεως. Θὰ σᾶς γράψωμεν.

Πέντε μόνον ἐκ τῶν συνδρομητῶν μας καθυστέρει τὴν εὐτελεῆ συνδρομὴν των. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦ ἐπομένου φύλλου λήγει ἡ γὰρ τῶν Μουσῶν τριμηνία, τοὺς παρακαλοῦμεν νὰ πληρώσῃσι αὐτὰ νὰ μὴ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τοὺς διανοάσωμεν δημοσιεύοντες τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

